

**Ustosunkowanie się do Raportu z wizytacji Polskiej Komisji Akredytacyjnej
dokonanej w dniach 3-4 listopada 2023 na kierunku ekonomia
prowadzonym przez Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych
Politechniki Warszawskiej**

W odpowiedzi na Raport z wizytacji Polskiej Komisji Akredytacyjnej dokonanej w dniach 3-4 listopada 2023 roku na kierunku *ekonomia* prowadzonym przez Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych Politechniki Warszawskiej, przedstawiamy wyjaśnienia do zaleceń i rekomendacji zawartych w Raporcie.

Raport wnikliwie i szczegółowo przedstawia opinię o kształceniu na kierunku *ekonomia*. Wszystkie zalecenia i rekomendacje Zespołu Oceniającego przekazane podczas spotkania podsumowującego zespołu oceniającego zostały niezwłocznie wzięte pod uwagę w podjętych działaniach naprawczych:

1. Spostrzeżenia i opinie Zespołu Oceniającego PKA zostały przekazane Władzom Uczelni w celu udoskonalenia procedur uczelnianych. Kierownictwo Kolegium podjęło niezwłocznie rozmowy z władzami uczelni w celu wyeliminowania nieprawidłowości dotyczących procedury wprowadzania zmian w programie studiów w celu dostosowania jej do obowiązujących przepisów prawnych, w szczególności do rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 18 marca 2021 roku w sprawie studiów (Dz.U. 2021 poz. 661 ze zm.). W efekcie władze uczelni podjęły decyzję o zmianie Zarządzenia Rektora nr 158/2020 z dnia 2/12/2020 w sprawie procedury tworzenia studiów, zaprzestania prowadzenia studiów oraz procedury wprowadzania zmian w programie studiów. W zmienionym Zarządzeniu usunięto § 3 p.3. „Zmiana treści programowych przypisanych do zajęć nie stanowi zmiany programu studiów, o ile nie zmienia się przypisane do nich efekty uczenia się”.
2. Wprowadzono zmiany w programie studiów I i II stopnia na kierunku ekonomia studiów stacjonarnych i niestacjonarnych, tak aby wypełnić wszystkie zalecenia i rekomendacje zespołu oceniającego PKA.
3. Kierownictwo KNEiS przeprowadziło analizę powstania przyczyn nieprawidłowości wskazanych przez zespół oceniający PKA. Na podstawie tej analizy podjęto działania projakościowe dotyczące procesu dydaktycznego, takie jak: zmiana obsady zajęć, do których zespół oceniający PKA zgłosił zastrzeżenia na spotkaniu podsumowującym, wprowadzono dodatkowe narzędzia mające na celu monitorowanie procesu dydaktycznego w celu zapobiegania powstaniu zdiagnozowanych błędów i nieprawidłowości.
4. Zaproponowano nowe składy i zadania Komisji ds. Kształcenia i Zespołu ds. Jakości Kształcenia w celu wyeliminowania nieprawidłowości zgłoszonych w kryteriach I, II, III, IV, X. Zorganizowano zebranie z członkami tych gremiów w celu przedyskutowania ich zadań ze szczególnym uwzględnieniem zadań dotyczących monitorowania procesu dyplomowania, kart przedmiotów, efektów uczenia się i sposobów ich weryfikacji.
5. Zasygnalizowano pracownikom KNEiS podjęcie działań związanych z uzupełnieniem regulaminów przedmiotów oraz konieczności szczególnego monitorowania weryfikacji efektów uczenia się.

Zmiany wprowadzone w odpowiedzi na zalecenia i rekomendacje Zespołu Oceniającego PKA przedstawiono w kilku ocenianych obszarach, z których cztery uzyskały ocenę „kryterium spełnione częściowo”. Są to kryteria:

- I. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia, efekty uczenia się;
- II. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się;
- IV. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacja i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry;
- X. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów.

Prosimy o rozważenie zmiany oceny w wyżej wymienionych obszarach na „kryterium spełnione”.

UZASADNIENIE

Kryterium I

Zalecenie 1: Dostosowanie treści efektów uczenia się do charakterystyk II stopnia dla kwalifikacji na poziomie 6 (studia I stopnia) i na poziomie 7 (studia II stopnia PRK)

Rada Kolegium w dniu 20 grudnia 2023 przyjęła uchwały w sprawie zaopiniowania zmian w programach studiów stacjonarnych i niestacjonarnych pierwszego i drugiego stopnia o profilu praktycznym na kierunku *ekonomia* (Uchwała nr 82/2020-2024 w sprawie zaopiniowania zmian w programach studiów stacjonarnych i niestacjonarnych pierwszego stopnia o profilu praktycznym na kierunku *ekonomia* stanowi załącznik nr 1; Uchwała nr 83/2020-2024 w sprawie zaopiniowania zmian w programach studiów stacjonarnych i niestacjonarnych drugiego stopnia o profilu praktycznym na kierunku *Ekonomia* stanowi załącznik nr 2. W zmodyfikowanych programach studiów dokonano rekonstrukcji efektów z zakresu umiejętności odnoszących się do stosowania zaawansowanych technik informacyjno-komunikacyjnych (charakterystyka P6S_UW, P7S_UW PRK). Nowe brzmienie efektu K_U04 jest następujące:

- na studiach I stopnia: K_U04 - Potrafi wykorzystywać wybrane metody i narzędzia w tym zaawansowane techniki informacyjno-komunikacyjne do rozwiązywania nietypowych problemów, prognozowania zjawisk i procesów gospodarczych oraz określenia ich praktycznych skutków ekonomicznych, finansowych i społecznych (I.P6S_UW. p);
- na studiach II stopnia: K_U04- Potrafi rozwiązywać nietypowe problemy, prognozować i modelować złożone zjawiska i procesy gospodarcze, dostrzegać ich praktyczne skutki z wykorzystaniem zaawansowanych metod i narzędzi stosowanych w naukach ekonomicznych w tym zaawansowanych technik informacyjno-komunikacyjnych (I.P7S_UW.p.).

Zespół Oceniający PKA uznał również za niekompletne określenie charakterystyk z obszaru kompetencji społecznych na studiach I i II stopnia. Efekty społeczne zostały odpowiednio wg zaleceń Zespołu Oceniającego uzupełnione i wpisane do zestawu efektów kierunkowych. W wybranych kartach przedmiotów wpisano efekty przedmiotowe, które korespondują z nowo sformułowanymi społecznymi efektami uczenia się.

Zmienione tabele efektów kierunkowych uczenia się oraz skorygowane karty przedmiotów stanowią załącznik uchwał Rady KNEiS w sprawie zaopiniowania zmian w programach studiów stacjonarnych i niestacjonarnych pierwszego i drugiego stopnia o profilu praktycznym na kierunku *ekonomia*. Skorygowane tabele z efektami kierunkowymi na studiach I i II stopnia stanowią załącznik nr 3 i 4. Skorygowane karty przedmiotów stanowią załącznik nr 5.

Zalecenie 2: Wdrożenie skutecznych działań projakościowych w celu zapobiegania powstaniu zdiagnozowanych błędów i nieprawidłowości.

W dniu 20.12.2023 r. wydano decyzję nr 8 Dyrektora KNEiS z dnia 20.12.2023 r. zmieniającą decyzję nr 7/2020 Dyrektora Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych w sprawie powołania Komisji ds. Kształcenia w Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych na okres kadencji 2020-2024 (*załącznik nr 6*). Wśród dodatkowych zadań Komisji znalazły się: monitorowanie programu studiów w zakresie zgodności kierunkowych efektów uczenia się z wymaganiami prawnymi; bieżący monitoring aktów prawnych i rekomendacji publikowanych przez Polską Komisję Akredytacyjną. Dodatkowy nadzór nad pracami Komisji objęła Zastępca Dyrektora KNEiS ds. Studiów. Kilkupoziomowy monitoring nad zmianami w programie studiów (doraźne zespoły ds. opracowania zmian w programie studiów, Komisja ds. Kształcenia, Zespół ds. Jakości Kształcenia – na poziomie weryfikacji kart przedmiotów, Zastępca Dyrektora KNEiS ds. Studiów i Dyrektor Kolegium) pozwoli uniknąć nieprawidłowości w przyszłości. Nowi członkowie Komisji zostali pouczeni, by przy opiniowaniu wniosków o zmianach programu kształcenia, szczególną uwagę zwracać na treści efektów uczenia się pod kątem ich dostosowania do charakterystyk II stopnia dla kwalifikacji na poziomie 6 (studia I stopnia) i na poziomie 7 (studia II stopnia PRK).

Rekomendacja: Wprowadzić przejrzyste oznaczenie kierunkowych efektów uczenia się na studiach I i II stopnia jednoznacznie wskazujących na przypisanie danego efektu uczenia się do kategorii wiedzy, umiejętności bądź kompetencji społecznych

Odnosząc się do **rekomendacji** dotyczącej wprowadzenia przejrzystego oznaczenia kierunkowych efektów uczenia się na studiach I i II stopnia, które jednoznacznie wskazywałyby na przypisanie danego efektu uczenia się do konkretnej kategorii z zakresu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych w pełni się do niej przychylamy. Dotychczas niektóre symbole sugerujące efekt z zakresu kompetencji społecznych widniały w zestawie efektów z zakresu umiejętności. Była to pozostałość po przejściu z systemu KRK na system PRK. Dokonałiśmy zmian numerów efektów i ustaliliśmy uszeregowanie w kolejności porządkowej w spójnej symbolice jednoznacznie nawiązującej do trzech grup efektów uczenia się zarówno na studiach I, jak i II stopnia. Opisana zmiana stanowi element zmian programu studiów I i II stopnia przyjętych przez Radę Kolegium (*załącznik 1 - Uchwała Rady KNEiS nr 82/2020-2024; załącznik 2 – Uchwała Rady KNEiS nr 83/2020-2024; załącznik 3 i 4 - skorygowane tabele z efektami kierunkowymi, załącznik 5 - skorygowane karty wybranych przedmiotów*).

W dalszej kolejności, zgodnie z procedurą wypracowaną na Politechnice Warszawskiej zmiana programu studiów na kierunku ekonomia będzie przedmiotem obrad Uczelnianej Komisji Kształcenia, a następnie zostanie podjęta uchwała Senatu PW (planowany termin: 27.03.2024 r.).

Kryterium II

Zalecenie 1: Zaleca się uzupełnienie w treściach programowych na studiach II stopnia zagadnień związanych z ochroną prawa autorskiego oraz zarządzania zasobami własności intelektualnej.

Zespół oceniający wskazał na nieprawidłowość w postaci braku treści programowych, które w pełni pokryłyby efekt K_W10 na studiach II stopnia. Efekt ten ma brzmienie: „Zna i rozumie pojęcia z zakresu prawa gospodarczego, ochrony własności przemysłowej i prawa autorskiego oraz rozumie potrzebę zarządzania zasobami własności intelektualnej”. W karcie przedmiotu z prawa gospodarczego zostały zatem wprowadzone treści, które w sposób bardziej

przejrzysty nawiązywać będą do zagadnień związanych z ochroną prawa autorskiego i zarządzaniem zasobami własności intelektualnej (zmieniona karta przedmiotu prawo gospodarcze znajduje się w *załączniku 5*).

Warto podkreślić, że w karcie przedmiotu seminarium dyplomowe weryfikowany jest efekt: „Postępuje zgodnie z wymogami stawianymi pracy dyplomowej, przestrzegając praw autorskich i zasad etyk”. W treściach programowych dla przedmiotu seminarium dyplomowe zawarto punkt 6: „Omówienie wymogów formalnych i merytorycznych stawianych pracom dyplomowym oraz istoty samodzielnego, oryginalnego wkładu pracy – omówienie wagi praw autorskich przy cytowaniu literatury i źródeł”. Ponadto odnosząc się do oświadczeń składanych wraz z pracą dyplomową w treściach programowych zawarto punkt 12: „Omówienie procesu obrony pracy dyplomowej i zasad przeprowadzenia egzaminu magisterskiego”.

Studenci II stopnia są zatem w pełni świadomi znaczenia praw związanych z ochroną prawa autorskiego i zarządzania zasobami własności intelektualnej. Promotorzy informują studentów o procedurze wypełniania odpowiednich oświadczeń przed złożeniem pracy dyplomowej. Są to oświadczenie studenta w przedmiocie udzielenia licencji Politechnice Warszawskiej oraz oświadczenie studenta dot. samodzielnego wykonania pracy dyplomowej.

Zagadnienia dotyczące ochrony prawa autorskiego oraz zarządzania zasobami własności intelektualnej są jednak na tyle istotne zarówno z punktu widzenia organizacji gospodarczych, jak też podmiotów fizycznych, że warto zaakcentować je dodatkowo w treściach programowych przedmiotu prawo gospodarcze na studiach II stopnia.

Zalecenie 2: Zaleca się w sylabusach do zajęć sprecyzowanie zakresu „innych godzin kontaktowych” oraz zakresu oczekiwanej „pracy własnej studenta” związanej z zaliczeniem zajęć.

Odnosząc się do zalecenia dotyczącego rozpisania „innych godzin kontaktowych” i zakresu oczekiwanej „pracy własnej studenta” związanej z zaliczeniem przedmiotu, które to nie są dostatecznie wyartykułowane w sylabusach generowanych przez system informatyczny e-Asystent PW informujemy, że uzupełniamy informacje o „innych godzinach kontaktowych” oraz o zakresie oczekiwanej „pracy własnej studenta” związanej z zaliczeniem zajęć, wpisując je do regulaminu przedmiotów dostępnych dla studenta w systemie USOSweb (zagadnienie to zostało omówione na spotkaniu podsumowującym). Pracownicy KNEiS zostali już poproszeni o wprowadzenie tych danych do regulaminów przedmiotów w terminie do 31.01.2024 r. Zespół ds. Jakości kształcenia został zobowiązany do skontrolowania regulaminów przedmiotów w terminie do 01.03.2024 r. Przykład uzupełnionego regulaminu przedmiotu z rozpisaniem innych godzin kontaktowych oraz zakresu oczekiwanej pracy własnej studenta stanowi *załącznik nr 7*. Dane wpisane do regulaminu pochodzą z kart przedmiotów w wersji Word. Kolegium dysponuje kartami przedmiotów w wersji Word, gdzie w pełni rozpisane są godziny kontaktowe oraz nakład pracy własnej. Na ich podstawie wprowadza się dane do e-Asystenta PW. Informacje zawarte w kartach w wersji Word będą w pełni spójne z kartami generowanymi przez system e-Asystent PW, po jego dopracowaniu pod względem technicznym.

Zalecenie 3: Zaleca się wdrożenie skutecznych działań projakościowych w celu zapobiegania powstaniu zdiagnozowanych błędów i nieprawidłowości w przyszłości.

W dniu 20.12.2023 r. wydano decyzję nr 9 Dyrektora KNEiS z dnia 20.12.2023 r. zmieniającą decyzję nr 9/2020 Dyrektora Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych w sprawie powołania Zespołu ds. Jakości Kształcenia w Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych (*załącznik nr 8*). Do nowych zadań zespołu dopisano: weryfikacja kart przedmiotów oraz monitoring regulaminów przedmiotów. Wnioski z tego przeglądu zostaną

uwzględnione w rocznych raportach do Uczelnianej Rady ds. Jakości oraz Rocznych raportach jakości kształcenia w Kolegium zatwierdzanych przez Radę Kolegium.

Nowi członkowie zostali pouczeni, by przy monitoringu kart przedmiotów zwracać szczególną uwagę na sprawdzenie adekwatności treści programowych do sformułowanych efektów kierunkowych, a przy monitoringu regulaminów studiów na rozpisanie w nich „innych godzin kontaktowych” i zakresu oczekiwanej „pracy własnej studenta”. Dodatkowy nadzór nad pracami Zespołu objęła Zastępca Dyrektor KNEiS ds. Studiów. Wśród dodatkowych zadań Zespołu znalazły się: bieżący monitoring aktów prawnych i rekomendacji publikowanych przez Polską Komisję Akredytacyjną; uczestnictwo w webinarium organizowanych przez Polską Komisję Akredytacyjną.

Rekomendacja 1: Zwiększenie udziału w realizacji założeń programowych odnośnie zajęć specjalizacyjnych udziału praktycznych form realizacji zajęć umożliwiających osiągnięcie wszystkich przypisanych do tych zajęć efektów uczenia się, w tym założonych umiejętności oraz kompetencji społecznych

W omawianym kryterium zawarto również **rekomendację** odnośnie zwiększenia udziału praktycznych form realizacji zajęć w przedmiotach specjalizacyjnych. Wychodząc jej naprzeciw do sylabusów wybranych przedmiotów wpisano ćwiczenia, które mają charakter zajęć komputerowych (studia II stopnia: modelowanie i prognozowanie procesów gospodarczych, wnioskowanie statystyczne, e-biznes; studia I stopnia: technologia informacyjna, statystyka i badanie rynku, analiza ekonomiczna, ekonometria i jej zastosowania, rachunkowość finansowa, metody oceny projektów gospodarczych). Taki zapis prowadzi jednoznacznie do konieczności wykorzystywania w trakcie zajęć odpowiedniego oprogramowania. Poza tym w wybranych kartach przedmiotów zaakcentowano metodę dydaktyczną projektu pozostawiając zajęcia w formule ćwiczeń (studia II stopnia: wnioskowanie statystyczne, metody badań marketingowych, modelowanie i prognozowanie procesów gospodarczych, e-biznes, strategie opodatkowania przedsiębiorstw, zarządzanie projektami; studia I stopnia: statystyka i badanie rynku, ekonometria i jej zastosowania, ekonomia integracji europejskiej, analiza ekonomiczna, gospodarka regionalna i lokalna, demografia, metody oceny projektów gospodarczych, biznes plan, analiza finansowa, internacjonalizacja przedsiębiorstw, fundusze grup kapitałowych, analiza rynku i konsumenta). Zastosowane zmiany wpłyną w znacznym stopniu na głębsze upracticznienie formuły zajęć, a metoda przygotowania i realizacji projektu pozytywnie oddziałuje na możliwość weryfikacji efektów społecznych. (Zestaw kart przedmiotów znajduje się w *załączniku 5.*)

Rekomendacja 2: Wprowadzenie na studiach II stopnia obligatoryjnych zajęć prowadzonych w języku obcym z zakresu treści kierunkowych zapewniając w ten sposób realizację efektu uczenia się w zakresie znajomości języka obcego K U11

W pełni zgadzamy się również z rekomendacją wprowadzania na studiach II stopnia przedmiotu wykładanego w języku angielskim. W zmienionym programie studiów przyjętych Uchwałą Rady KNEiS nr 83/2020-2024 w sprawie zaopiniowania zmian w programach studiów stacjonarnych i niestacjonarnych drugiego stopnia o profilu praktycznym na kierunku Ekonomia nastąpiła zmiana w przypadku przedmiotu zarządzanie projektami, który będzie prowadzony tylko w języku angielskim pod nazwą project management. Do tej pory studenci mieli prawo wyboru wersji polsko lub angielskojęzycznej. Plany studiów na studiach II stopnia stacjonarnych i niestacjonarnych stanowią *załącznik nr 9.*

Działanie to stanowi również odpowiedź na rekomendację zawartą w kryterium VII.

Rekomendacja 3: Wprowadzenie zapisów dotyczących sposobu postępowania w sytuacji konfliktowej na ręce opiekuna praktyk ze strony uczelni, a także opiekuna ze strony podmiotu przyjmującego na praktykę.

Wprowadzenie zapisów dotyczących postępowania w sytuacji ewentualnego konfliktu, który może powstać w trakcie realizacji i zaliczania praktyk jest ze wszech miar wskazane. Kierownictwo Kolegium podejmie starania, aby stworzyć odpowiednie procedury mediacji i rozwiązywania konfliktów. Z racji tego, że jedną ze stron konfliktu może być pracodawca (opiekun praktyk) pragniemy to zagadnienie szczegółowo omówić z przedstawicielami pracodawców. W tym roku akademickim zaplanowany jest panel (kwiecień 2024) z przedstawicielami otoczenia społeczno- gospodarczego Kolegium. Jednym z punktów dyskusji będzie zagadnienie rozwiązywania sytuacji konfliktowych w trakcie realizacji praktyki. Opinia i rekomendacje pracodawców stanowiąc będą podstawę do stworzenia odpowiednich mechanizmów rozwiązywania i rozstrzygania potencjalnego konfliktu. Do przygotowania odpowiednich procedur we współpracy z pracodawcami wyznaczony zostanie Pełnomocnik ds. praktyk.

Kryterium IV

Zalecenie 1: Zaleca się dostosowanie obsady zajęć do dorobku naukowego i doświadczenia zawodowego pracowników uczelni.

W celu wyeliminowania nieprawidłowości w zakresie obsady zajęć na kierunku Ekonomia dokonano:

1. zmiany osób prowadzących następujące przedmioty: polityka społeczna (III rok V semestr), podstawy marketingu gospodarczego (II rok, III semestr), etyka w finansach (I rok, II semestr), innowacyjność w działalności przedsiębiorstwa (III rok, V semestr), strategiczna analiza otoczenia przedsiębiorstwa (II rok, IV semestr);
2. uzupełnienia charakterystyki nauczyciela akademickiego przypisanego do przedmiotu społeczna odpowiedzialność biznesu (II rok, IV semestr) o jego doświadczenie praktyczne w tym obszarze (w karcie załączonej do raportu samooceny to doświadczenie zostało pominięte). Nauczycielowi zostało również zlecone opracowanie skryptu do tego przedmiotu;
3. uzupełnienia charakterystyki nauczyciela akademickiego przypisanego do przedmiotów: podstawy nauki o przedsiębiorstwie (I rok, I semestr), teoria i praktyka przedsiębiorczości (II rok, IV semestr) o jego dorobek naukowy w tym obszarze (w karcie załączonej do raportu samooceny ten dorobek został pominięty). Nowe i uzupełnione charakterystyki nauczycieli akademickich przypisanych do wymienionych przedmiotów stanowią *załącznik nr 10*.

Zalecenie 2: Zaleca się przygotowanie mechanizmów przydziału zajęć eliminujących niezgodność obsady z dorobkiem naukowym i doświadczeniem zawodowym pracowników

Do tej pory obsada zajęć przygotowywana była przez Zastępcę Dyrektora ds. Studiów i przedstawiana do zatwierdzenia Dyrektorowi Kolegium. W celu opracowania mechanizmów przydziału zajęć eliminujących niezgodność obsady z dorobkiem naukowym i doświadczeniem zawodowym pracowników została opracowana procedura obsady zajęć dydaktycznych w Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych wprowadzona do Księgi Jakości KNEiS (Uchwała Rady Kolegium nr 84/2020-2024 w sprawie zmiany Księgi Jakości KNEiS stanowi *załącznik 11*; zmieniona Księga Jakości stanowi *załącznik nr 12*). Zgodnie z tą procedurą obsada zajęć będzie dodatkowo weryfikowana przez Komisję Kształcenia. Zadanie to zostało uwzględnione w decyzji nr 8 Dyrektora KNEiS z dnia 20.12.2023 r. zmieniającej decyzję

nr 7/2020 Dyrektora Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych w sprawie powołania Komisji ds. Kształcenia w Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych na okres kadencji 2020-2024 (*załącznik nr 6*). Kilkupoziomowa weryfikacja (Komisja Konkursowa, Komisja ds. Kształcenia, Zastępca Dyrektora ds. Studiów i Dyrektor Kolegium) propozycji obsady zajęć dydaktycznych pozwoli uniknąć nieprawidłowej obsady zajęć w przyszłości.

Kryterium X

Zalecenie 1: Zaleca się dostosowanie procedury wprowadzania zmian w programie studiów do obowiązujących przepisów prawnych, w szczególności do rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 18 marca 2021 roku w sprawie studiów.

Opiniując to kryterium Zespół Oceniający PKA wskazał na niezgodność wytycznych zawartych w zarządzeniu 158/2020 Rektora PW w §3 pkt 3 wskazujących, że „*zmiana treści programowych przypisanych do zajęć lub grupy zajęć nie stanowi zmiany programu studiów o ile nie zmieniają się przypisane do nich efekty uczenia się*” z §3 pkt 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 18 marca 2021 roku w sprawie studiów (Dz.U. 2021 poz. 661 ze zm.). Władze KNEiS zgłosiły tę nieprawidłowość do Władz Uczelni niezwłocznie po spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA. Niniejszy zapis został uznany jednomyślnie przez Uczelnianą Komisję Kształcenia w dniu 06.12.2023 r. za błędny. Komisja zarekomendowała Rektorowi usunięcie z §3 zarządzenia 158/2020 punktu 3. (Zarządzenie nr 76/2023 Rektora Politechniki Warszawskiej z dnia 14 grudnia 2023 r. zmieniające zarządzenie nr 158/2020 Rektora Politechniki Warszawskiej w sprawie procedury tworzenia studiów, zaprzestania prowadzenia studiów oraz procedury wprowadzania zmian w programie studiów stanowi *załącznik nr 13*).

Zalecenie 2: Zaleca się monitorowanie programu studiów w zakresie zgodności efektów uczenia się sformułowanych dla kierunku z wymaganiami prawnymi oraz w zakresie adekwatności treści kształcenia do zakładanych kierunkowych efektów uczenia się.

W dniu 20.12.2023 r. wydano decyzję nr 8 Dyrektora KNEiS z dnia 20.12.2023 r. zmieniającą decyzję nr 7/2020 Dyrektora Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych w sprawie powołania Komisji ds. Kształcenia w Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych na okres kadencji 2020-2024 (*załącznik nr 6*). Wśród dodatkowych zadań Komisji znalazły się: monitorowanie programu studiów w zakresie zgodności efektów uczenia się sformułowanych dla kierunku z wymaganiami prawnymi; bieżący monitoring aktów prawnych i rekomendacji publikowanych przez Polską Komisję Akredytacyjną.

W dniu 20.12.2023 r. wydano też decyzję nr 9 Dyrektora KNEiS z dnia 20.12.2023 r. zmieniającą decyzję nr 9/2020 Dyrektora Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych w sprawie powołania Zespołu ds. Jakości Kształcenia w Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych (*załącznik nr 8*). Do nowych zadań zespołu dopisano: weryfikacja kart przedmiotów oraz monitoring regulaminów przedmiotów. Wnioski z tego przeglądu zostaną uwzględnione w rocznych raportach do Uczelnianej Rady ds. jakości oraz Rocznych raportach jakości kształcenia w Kolegium zatwierdzanych przez Radę Kolegium. Nowi członkowie zostali pouczeni, by przy monitoringu kart przedmiotów szczególną uwagę zwracać na sprawdzenie adekwatności treści programowych do sformułowanych efektów kierunkowych. Dodatkowy nadzór nad pracami Komisji Kształcenia i Zespołu ds. Jakości Kształcenia objęła Zastępca Dyrektor KNEiS ds. Studiów.

Kilkupoziomowy monitoring programów studiów (doraźny zespół ds. opracowania zmian w programie studiów, Komisja ds. Kształcenia, Komisja ds. Jakości kształcenia na poziomie kart przedmiotów, Koordynator Katalogu E-Asystent, Zastępca Dyrektor KNEiS ds. Studiów i Dyrektor Kolegium) pozwoli uniknąć nieprawidłowości w przyszłości.

Rekomendacja 1: Rekomenduje się uporządkowanie i ujednoczenie stosowanych nazw własnych powołanych gremiów i stanowisk, szczególnie w dokumentacji formalnej, gdyż np. w Decyzji Dyrektora KNEiS nr 9/2020 występują nazwy „wydziałowy pełnomocnik ds. ZJK” „wydziałowa Księga Jakości”. A w tytułach oryginalnych dokumentów już nie występuje ten przymiotnik „wydziałowy”.

W dniu 20.12.2023 r. wydano decyzję nr 9 Dyrektora KNEiS z dnia 20.12.2023 r. zmieniającą decyzję nr 9/2020 Dyrektora Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych w sprawie powołania Zespołu ds. Jakości Kształcenia w Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych (*załącznik nr 8*), w której uporządkowano i ujednoczono stosowane nazwy własne.

Rekomendacja 2: Rekomenduje się rozdzielenie niektórych funkcji pełnionych przez te same osoby zarówno w powołanych gremiach jak i na stanowiskach dyrektorskich KNEiS, które – jak wynika z dokumentów oraz ustaleń podczas wizytacji -same dla siebie są opiniodawcze w zakresie realizacji przypisanych im zadań.

W dniu 20.12.2023 r. wydano decyzję nr 8 Dyrektora KNEiS z dnia 20.12.2023 r. zmieniającą decyzję nr 7/2020 Dyrektora Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych w sprawie powołania Komisji ds. Kształcenia w Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych na okres kadencji 2020-2024 (*załącznik nr 6*) oraz decyzję nr 9 Dyrektora KNEiS z dnia 20.12.2023 r. zmieniającą decyzję nr 9/2020 Dyrektora Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych w sprawie powołania Zespołu ds. Jakości Kształcenia w Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych (*załącznik nr 8*). Osoby pełniące funkcje kierownicze w KNEiS zostały z tych gremiów usunięte.

Rekomendacja 3: Rekomenduje się podjęcie działań weryfikujących wylosowane z poszczególnych zajęć prace etapowe, zaliczeniowe i egzaminacyjne przez gremium powołane w ramach WSZJK (mp. Przez Komisję ds. Kształcenia albo Zespół ds. Jakości kształcenia), a nie tylko przez samych nauczycieli akademickich prowadzących te zajęcia, w celu zapewnienia większej obiektywności weryfikacji. Rekomenduje się również głębszą analizę otrzymanych wyników weryfikacji w postaci wniosków merytorycznych, a nie tylko ilościowych w Raporcie rocznym o stanie jakości kształcenia w Kolegium (znajduje się tam tylko informacja ilu nauczycieli złożyło formularze weryfikacji).

Rekomendacja dotycząca głębszej analizy (nie tylko ilościowej) losowo otrzymanych przez Zespół ds. jakości prac etapowych pod kątem weryfikacji efektów uczenia się mówiąca o potrzebie bardziej wnikliwej analizy materiałów dostarczanych przez nauczycieli jest cenna. Druk oceny stopnia zweryfikowanych efektów zawiera moduł: Ocena metod i form zaliczenia przedmiotu wraz z polem na uwagi zalecenia. Zespół ds. jakości kształcenia wypracował narzędzie obiektywnej oceny, które powinno być wykorzystywane. W związku z omawianą rekomendacją Pełnomocnik ds. jakości został zobowiązany do wykorzystania w pełni istniejących procedur i zamieszczania w Rocznym raporcie wniosków z przebiegu akcji weryfikacji efektów uczenia się zarówno w ujęciu ilościowym, jak też jakościowym. Wnioski te mają być prezentowane na Radach Kolegium.

Rekomendacja 4: Rekomenduje się bardziej wnikliwą analizę sylabusów, gdyż nie we wszystkich (np. zajęć z demografii) zostały uwzględnione istotne informacje dla studentów dotyczące np. kryteriów oceniania. Również w „Regulaminach zajęć” które z założenia mają

być uszczegółowieniem sposobu zaliczania zajęć – np. do przedmiotu demografia nie zamieszczono takich standardowych informacji jak kryteria zaliczenia.

Kolejna rekomendacja mówiąca o bardziej wnikliwej analizie sylabusów jest dla nas pomocna. Zadanie dotyczące weryfikacji kart przedmiotów oraz monitoring regulaminów przedmiotów został przypisany nowemu Zespołowi ds. Jakości Kształcenia (*załącznik nr 8*).

Pragniemy również poinformować, że z dużą troską i uwagą odnosimy się do **rekomendacji** zawartych w opisie **Kryterium III**.

Rekomendacja 1: Rekomenduje się uzupełnienie informacji o oczekiwanych kompetencjach cyfrowych kandydatów już na etapie procesu rekrutacji.

Zespół Oceniający wskazał na konieczność informowania kandydatów na studia już na etapie rekrutacji o oczekiwanych od nich kompetencjach cyfrowych. Informację o oczekiwanych kompetencjach cyfrowych kandydatów umieszczono na stronie internetowej KNEiS w zakładce Aktualności w punkcie zatytułowanym “Nauczanie hybrydowe na kierunku Ekonomia” (Kandydat powinien mieć kompetencje cyfrowe w zakresie obsługi narzędzi internetowych i technologii online do nauki zdalnej. Kandydaci zakwalifikowani na studia na kierunku ekonomia przejdą zatem obowiązkowe szkolenie w tym zakresie przed rozpoczęciem zajęć).

Od rekrutacji na rok akademicki 2024/2025 informacje o oczekiwanych kompetencjach cyfrowych kandydatów będą umieszczane na stronie internetowej oraz w stosownych dokumentach związanych z rekrutacją.

W Kolegium wraz z podjęciem decyzji o nauczaniu z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość prowadzono akcję informacyjną o stosowanych metodach nauczania. Kandydaci byli w pełni zapoznani z faktem nieuchronności sprostania wymaganiom związanych z hybrydową formą nauczania. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 18 marca 2021 roku w sprawie studiów (Dz.U. 2021 poz. 661 ze zm.) odnośnie prowadzenia studiów przyjęci kandydaci przechodzą odpowiednie szkolenie.

Rekomendacja 2: Rekomenduje się przeformułowanie zasad prowadzenia egzaminu dyplomowego zapewniając adekwatność zakresu oraz poziomu zaawansowania prac egzaminacyjnych do specyfiki kierunku z punktu widzenia dyscypliny, do której został on przypisany oraz poziomu kształcenia. Rekomenduje się podjęcie działań zapewniających poprawność realizacji założeń procesu dyplomowania, w szczególności w odniesieniu do prac magisterskich, zapewniając ich zgodność z kierunkiem, poziomem oraz profilem kształcenia.

Kolejna rekomendacja dotyczy przeformułowania zasad prowadzenia egzaminu dyplomowego zapewniając adekwatność zakresu i poziomu zaawansowania pytań egzaminacyjnych do specyfiki kierunku z punktu widzenia dyscypliny, do której został on przypisany oraz poziomu kształcenia. Omówimy ją łącznie z inną rekomendacją dotyczącą prowadzenia prac dyplomowych mówiącą o podjęciu działań zapewniających poprawność realizacji procesu dyplomowania, w szczególności w odniesieniu do prac magisterskich zapewniając ich zgodność z kierunkiem, poziomem, profilem kształcenia. W zakresie prowadzenia procesu dyplomowania wypracowano procedurę przeglądu tematów i koncepcji prac dyplomowych, której celem będzie monitoring prawności formułowania tematów i prowadzenia prac dyplomowych. Procedura ta stanowi obecnie obok dobrych praktyk wskazujących cechy prawidłowej konstrukcji i zawartości merytorycznej pracy dyplomowej element znowelizowanej Księgi Jakości Kształcenia (Uchwała Rady Kolegium nr 84/2020-

2024 w sprawie zmiany Księgi Jakości KNEiS stanowi *załącznik 11*, zmieniona Księga Jakości stanowi *załącznik nr 12*); Ponadto nowa Komisja ds. Kształcenia (*załącznik nr 6*) na najbliższym posiedzeniu dokona analizy zestawu pytań egzaminacyjnych z zakresu ekonomii celem weryfikacji adekwatności poziomu ich trudności do poziomu studiów.

Rekomendacja 3: Rekomenduje się podjęcie skutecznych działań usuwających wstępne nieprawidłowości w zestawie założonych form weryfikacji efektów uczenia się na poziomie poszczególnych zajęć, w szczególności w odniesieniu do metod weryfikujących osiągnięcie przez studentów umiejętności praktycznych oraz kompetencji społecznych związanych z ich przygotowaniem do zawodowego rynku pracy.

Odnosząc się do rekomendacji mówiącej o podjęciu działań, które by usunęły ewentualne nieprawidłowości w zestawie form weryfikacji efektów uczenia się na poszczególnych zajęciach, w szczególności do metod weryfikujących osiągnięcie umiejętności praktycznych i społecznych informujemy, że dokonano już wstępnych zamian wprowadzając w szerszym zakresie na poszczególnych przedmiotach nowe metody dydaktyczne – „realizacja projektu na określony temat”. Zmienione karty przedmiotów (studia II stopnia: wnioskowanie statystyczne, metody badań marketingowych, modelowanie i prognozowanie procesów gospodarczych, e-biznes, strategie opodatkowania przedsiębiorstw, zarządzanie projektami; studia I stopnia: statystyka i badanie rynku, ekonometria i jej zastosowania, ekonomia integracji europejskiej, analiza ekonomiczna, gospodarka regionalna i lokalna, demografia, metody oceny projektów gospodarczych, biznes plan, analiza finansowa, internacjonalizacja przedsiębiorstw, fundusze grup kapitałowych, analiza rynku i konsumenta) stanowią *załącznik 5*.

W dniu 20.12.2023 r. wydano decyzję nr 9 Dyrektora KNEiS z dnia 20.12.2023 r. zmieniającą decyzję nr 9/2020 Dyrektora Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych w sprawie powołania Zespołu ds. Jakości Kształcenia w Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych (*załącznik nr 8*). Do nowych zadań zespołu dopisano m.in.: weryfikacja kart przedmiotów i prac zaliczeniowych. Nowi członkowie zostali pouczeni, by przy weryfikacji prac zaliczeniowych szczególną uwagę zwracać na zgodność metod weryfikujących osiągnięcie przez studentów umiejętności praktycznych oraz kompetencji społecznych z metodami weryfikacji efektów podanymi w kartach przedmiotów.

Rekomendacja 4: Rekomenduje się określenie warunków weryfikacji założonej w opisie kierunkowych efektów uczenia się umiejętności posługiwania się językiem obcym na poziomie B2+

Rekomendacja dotycząca uszczegółowienia warunków weryfikacji umiejętności posługiwania się językiem obcym na poziomie B2+ została przekazana do Zespołu Lektorów Filii PW. Zespół lektorów Filii PW zmieścił na stronie Regulamin przedmiotu Język angielski w ekonomii. (*załącznik 14*).

Podsumowanie:

Odnosząc się zaleceń wskazanych dla kryterium I, II, IV i X uznajemy je za dogłębne i ważne. Stwierdzone nieprawidłowości w postaci niedoprecyzowanych brzmień efektów uczenia się zostały usunięte. Wprowadzono również działania projakościowe w celu zapobiegania powstaniu zdiagnozowanych błędów i nieprawidłowości. Zastosowano się również do rekomendacji zawartych w kryteriach I, II, III, IV, VII, X.

Prosimy zatem o rozważenie zmiany oceny w wyżej wymienionych obszarach na „kryterium spełnione”.